

Teksten:

Roland De Rouck

Ann De Bruyne

Danny De Saedeleer

Paul Cieters

Foto's:

Danny De Saedeleer

Hedwig D'Haeseleer

Lay-out:

Lieven Vandenberghe

Cover:

Lieven Vandenberghe

Affiche 'Paradijsvogels':

Rufijn De Decker

Druk:

ABC, Meerbeke

Eindelijk is het zover

DERGELIJKE ZIN heeft voor Ninove een bijzondere betekenis, vermits er al decennia lang wordt gesproken en "beslist" over een cultureel centrum. De stad beschikt over een archief van bouwplannen met verschillende inplantingsplaatsen. Nu eens aan de Koepoort, dan aan de Centrumlaan. Eerst een klassieke concertzaal, ooit zelfs een grote zaal voor 800 mensen, later een zaal met polyvalent karakter. Dit laatste was het gevolg van het wegvallen van de vroegere financiële steun (vroeger tot 60 %) van de hogere overheid voor dergelijk project.

Na tientallen jaren gepalaber werd in 1990-1991 bij het aantreden van een nieuw stadsbestuur, met argusogen uitgekeken naar een eventuele opstarting van de uitvoeringsplannen van dergelijk initiatief. Nadat de gewone subsidiëring wegviel, werd vrij vlug beslist om een deel van het oorspronkelijke project (nl. het winkelcentrum) over te dragen aan het privé-initiatief, om de zaal te verkleinen en om te werken via leasing met het Gemeentekrediet, met de bedoeling snel en soepel de kunnen handelen. Met vrij veel ongeloof werd de mededeling onthaald dat het cultureel centrum er tegen 1994 zou staan. In Aalst werd het cultureel centrum "De Werf" genoemd omdat de werken uitgesmeerd werden over ettelijke jaren. In Ninove had men het cultureel centrum "Het Plan" kunnen noemen, omdat een hele generatie lang met plannen en andere papieren werd gezeuld.

Van zodra tot de uitvoering werd beslist, werden diverse culturele centra afgereisd en niet de minste. Vooral deze van Waregem, Dilbeek en Strombeek-Bever fungeerden als inspiratiebron. Waar vroeger het motto "polyvalent - alleman content" werd gevoerd, besepte men nu na een korte stonde dat er niet zozeer bals moesten kunnen ingericht worden maar wel dat aan ondermeer de Ninovieters in de eerste plaats een schouwburg moest worden geboden, doch dan wel een met meer mogelijkheden dan een gewone.

Het uiteindelijke resultaat is prachtig te noemen. Uiteraard heeft het zijn prijskaart, maar elke uitgave werd gewogen en herwogen en werd maar toegestaan wanneer men er duidelijk een bijzondere tegenwaarde voor kreeg.

De zaal werd zo ingericht dat zij een belangrijke toekomstwaarde heeft, zo bijvoorbeeld op technisch vlak:

inzake belichting is er een enorme waaier aan mogelijkheden, van het geluid kan men zegen dat de toeschouwer er werkelijk zal in baden, niet alleen doordat de luidsprekers, op basis van een totaal nieuw, computergestuurd systeem, over de ganse zaal verspreid zijn, doch ook doordat de nagalmtijd volledig bestuurd kan worden, met als resultaat dat de schouwburgzaal voor elke activiteit haast altijd een uitmuntende akoestiek zal hebben.

De toneeltechnische uitrusting is perfect en uniek. De "vondst" van de zitkuil, waardoor men niet enkel twee podia kan creëren maar ook een kleine en een grote zaal, zal vele toeschouwers benieuwen.

De ligging van het cultureel centrum, in de ruime zin van het woord, waarbij aan de zaal in één adem toegevoegd wordt: de foyer, de cafetaria, het nieuwe bibliotheekgebouw, het (openlucht-) amfitheater, het (later) intiem lovertheatertje, de kleine polyvalente zaal van de bibliotheek en zelfs een beperkt winkelcentrum, is werkelijk enig te noemen. Pal in het centrum, historisch gezien toevallig ook de meest gefundeerde plaats voor die bestemming, afgescheiden van het verkeer, een oase van cultuur in en rustige, afgesloten omgeving. Er zijn enkele geografisch plaatsen op aarde waar men als mens ten volle beleeft hoe mooi het leven wel is. Wél, de Plomblom-zone zal gegarandeerd deze uitgelezen sites vervoegen...

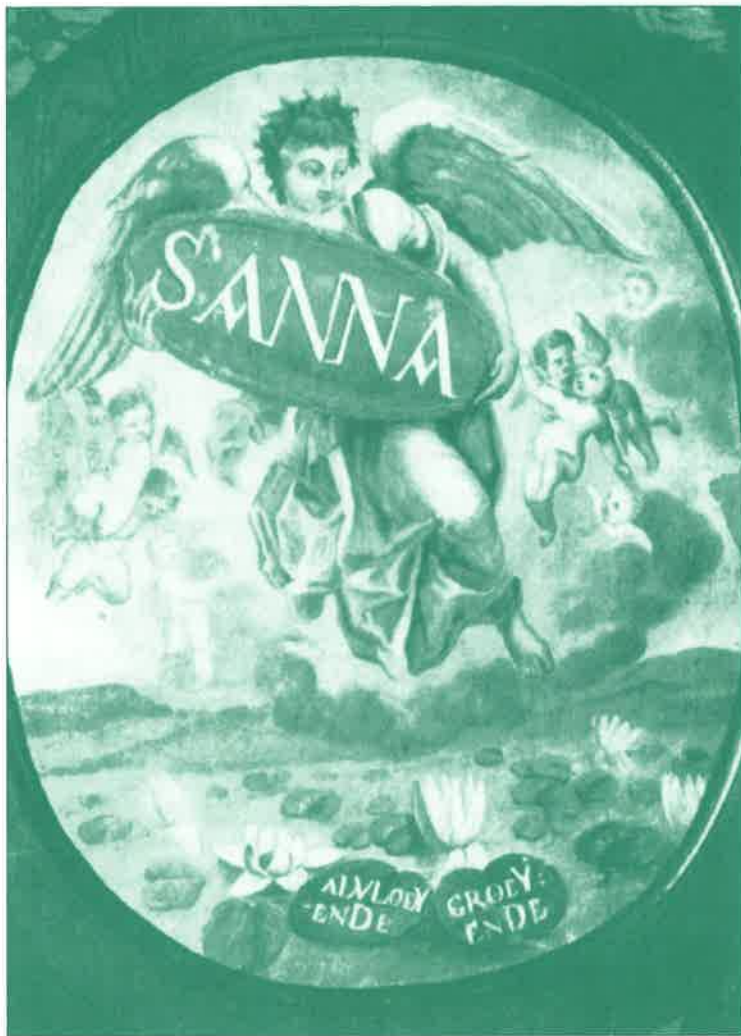
De hoop wordt wel uitgedrukt dat de inrichters van de activiteiten in het centrum bevrucht zouden raken van menige spirituele ingeving, de Vlamingen en de Ninovieters - een ras apart - waardig. Er kan nog eindeloos veel gezegd worden, maar dat hoeft misschien niet bij de voorstelling van de eerste programmatie, een prachtige affiche met een rijk gamma van initiatieven. Wel wil ik diepe dank betuigen aan hen die in het "zweet hunner aanschijns" -sommige gekend, andere in de schaduw werkend, doch soms des te meer bijdragend - deze realisatie bestemd voor verschillende generaties, hebben helpen tot stand brengen.

Wij hopen tot ver buiten de stedelijke grenzen talrijke bezoekers aan te trekken en hen geamuseerd en verrijkt terug te zien keren, met in hun ziel de beeltenis van "De Plomblom".

Roland De Rouck, Schepen van Cultuur

De plomblom, terug naar het Ninoofs cultureel verleden

(1) VANGASSEN H.
in *Het Land Van Aalst*,
Jaargang I, 1949, nr. 4, p. 97-102.

VANGASSEN H.,
Geschiedenis van Ninove,
1e Deel, Ninove, 1948, p. 102.
VANGASSEN H.,
Geschiedenis van Ninove,
2e Deel, Ninove, 1959, p. 201-202.

(2) VANGASSEN H. in *LvA*,
I, 1949, nr. 2, p. 38-42.

HET ONTSTAAN VAN HET TONEEL TE NINOVE

IN DE 11e EEUW onderscheidden zich Amelrik I en Amelrik II, Heren van Ninove, tijdens de Kruistochten. Waarschijnlijk brachten zij een relikwie van het H. Kruis mee en werd daarna de kapel van de Ninoofse burcht toegewijd

aan het H. Kruis ⁽¹⁾. In de dertiende eeuw is er al sprake van een echte bedevaartsplaats waar men offeranden brengt. In 1397-98 vermelden de Ninoofse stadsrekeningen voor het eerst de "Ommegang van het H. Kruis", op 28 juli, (de 1ste maandag na het feest van Maria Magdalena) tegelijk met de kermis. De ommegang was een processie, waarin de abt van St. Cornelius voorging met de relikwie, gevolgd door de Schepenen en notabelen van de stad. Vrij snel werd de processie ook een attractie: er volgde een hele stoet van groepen en wagens met voorstellingen uit het leven van Christus.

Het is algemeen bekend dat de oorsprong van het toneel ligt binnen de kerk, meer bepaald in de kerkzangen, vooral ter gelegenheid van grote hoogdagen ⁽²⁾. Bijvoorbeeld in de dienst op Paasmorgen was er een wisselzang tussen de

H. Vrouwen, de engel bij het graf van Jezus en de apostelen (Victimae Paschali Laudes) ⁽³⁾. Het uitbeelden van dergelijke dramatische handelingen, eerst binnen de kerk, later erbuiten, zeer vaak op wagens of op een verhoog, liggen aan de wieg van het toneel. Ninove kende op dit vlak een klassieke en interessante evolutie.

In 1410 reden in de Ommegang van het H. Kruis "sledden" met de voorstelling van "Het huis van Betlehem", de "Olijvenhof", de "Kalvarieberg", twintig jaar later wordt een wagen met stralenkrans bekostigd, ter verheerlijking van O.L.V., dan is er ook een draak, die verslagen wordt door St. Joris te paard. Tussen de wagens door traden muzikanten, goochelaars en andere artiesten op. Alvorens te vertrekken aan de Burchtkapel hield een monnik een preek, ook tijdens de ommegang werden rustpauzes voorzien die opgevuld werden met stichtelijke toespraken. In de namiddag - de ommegang ging uit in de voormiddag - werd telkens een "spel" opgevoerd. De dag werd besloten met een of meerdere maaltijden, aangeboden aan de hoge gasten, die opgevangen werden bij de baljuw, door de abt en in de schepenhalle. Te oordelen naar de rekeningen werd er heel goed getafeld.

De kosten van de ommegang werden telkenjare gedragen door de stad, vanuit de filosofie dat het evenement door het vele

volk dat er naartoe kwam de stadsnering ten goede kwam. En veel volk kwam er: in 1397-1398 de abt van Grimbergen, de zoon van Gwijde van Dampierre, de deken van Geraardsbergen (het dekanaat waarvan Ninove toen afhing), telkenjare volk en artiesten uit Gent, Aalst, Dendermonde, Brussel, Lede, Edingen...

De organisatie (of liever: de regie) van het evenement werd in de eerste helft van de 15de eeuw verschillende keren in handen gegeven van Janne Alaerde, priester van de parochiekerk en gespecialiseerd in het regisseren van geestelijke spelen. Hij was klerk van het Ninoofs kapittel en woonde op de hoek van het Pauwstraatje, aan de Vijfhoek. Hij was tevens koster, klokkenuider en koopman: hij droeg de manuscripten van de Ninoofse abdij naar de internationale boekenmarkt van Keulen. Hij heeft rond zich een groepje "gezellen" verzameld, die samen met hem het geestelijk toneel promoten in onze stad. Het "spel" in de namiddag werd opgevoerd door "de ghesellen van der stede", bovenop een stellage, getimmerd op de Grote Markt, voor de Schepenhalle (nu Oudstrijdersplein).

In 1450 kreeg de ommegang een zware klap: door de opstand tegen Filips de Goede had de stad enorme schade geleden: alle geld werd geïnvesteerd in de heropbouw van de belangrijkste gebouwen. De cultuur wachtte op betere tijden.

(3) J. ROBIJNS, *Het Gregoriaans, Leuven, 1987*, p. 57-66.

DE OMMEGANG VAN HET H. KRUIS

DE 16e EEUW is dé grote bloeiperiode van de Ommegang van het H. Kruis, er wordt ook telkenjare meer geld aan besteed. ⁽⁴⁾ Het stramien is hetzelfde gebleven: bij het ochtendgloren blazen twee stadswachters de opening van de kermis vanop de kerktoeren, aansluitend verschieten de gilden het buskruit dat zij voor die gelegenheid van de stad hebben

gekreken. Iedereen verzamelt aan de burcht, waar een monnik een preek houdt. Onder klokkengelui wordt vertrokken. Alle hoogwaardigheidsbekleders, de baljuw, de schepenen, de geestelijkheid (niet enkel van de Abdij van St. Cornelius ook de Zusters Franciscanessen), de voetboogschutters van St. Joris, de handboogschutters van St. Sebastiaan, alle ambach-

(4) VANGASSEN H. in *LvA*, I, 1949, nr. 5, p. 135-138.

ten ...

Nadien volgen opnieuw de wagens, met voorstellingen uit het Oude en het Nieuwe Testament. Bijna de hele bevolking doet mee, de wagens zijn spectaculair. Een van de hoogtepunten is nog altijd het gevecht van St. Joris met de draak, verder zijn er ook duivels, zwaarddancers en in 1528 voor het eerst een reuzenpaar. Uiterste punt van de stoet is Herlinckhove.

Het "spel" in de namiddag wordt voor het eerst in 1502, en telkenjare nadien opgevoerd door "de ghesellen vande ret-horycken van deser stede". De kosten worden als steeds, gedragen door de stad, die de eer had in de loop van de 16de eeuw de Raadsheer van de keizer, de Heer van Gaasbeek, de Schepenen van Aalst, Geraardsbergen en Aalst, de Seneschalk van Henegouwen, de Kamerling van de Koningin ... te ontvangen.

De volledige organisatie van het gebeuren gaf de stad in handen van een "conduiseur" of "gouverneur". Na Janne Alaerde, geholpen door zijn gezellen,

volgde een schilder, Janne van Dordrecht, die verschillende opdrachten voor de abdij vervulde en op de Kloosterpoort het wapen van de Heer van Ninove en St. Cornelius penseelde. Zelfmoord maakt een abrupt einde aan zijn carrière. Na nog enkele minder gekende "gouverneurs", komt het conduiseurschap in 1502 ook in handen van de rederijders, terwijl de praktische uitvoering van de wagens in handen was van de ambachten. De decors worden tot 1528-1530 bewaard in de burcht, dan koopt de stad twee perselen land naast de burcht om daar een opslagruimte voor de decorstukken op te trekken, de rest wordt onder verantwoordelijkheid van de rederijders bewaard in de Kloosterpoort. In 1579-1582 komen de Nederlanden in opstand tegen de Spaanse bezetter: alles wat verband houdt met de ommeegang wordt verwoest, zelfs de relikwie van het H. Kruis verdwijnt. De ommeegang gaat pas in 1614 opnieuw uit, met de relikwie van het H. Sacrament voorop en is een gewone processie geworden.

DE PLOMBLOM NIENEVE

WIE WAREN NU die "Ghesellen vander Rhetorycken" die voor het eerst in Ninove opduiken in de stadsrekening van 1482-1483? ⁽⁵⁾

De opkomst van de stedelijke cultuur in de 14de - 15de eeuw leidde tot de ondergang van het ridderideaal en de bloei van de burgerlijke moraal. Het stijgend belang en succes van de handel, met daaraan gekoppeld een toename van het aantal welstellende burgers, leidde ook tot een betere opvoeding van een bredere laag van de stedse bevolking. De stad bood niet alleen veiligheid en brood, langzamerhand ontwikkelt zich ook een cultureel netwerk. Vooral de literatuur en het daaraan verbonden toneel komt in een stroomversnelling terecht, zeker na de

uitvinding van de boekdrukkunst in de 15de eeuw.

In de meeste Nederlandse steden ontstonden in de loop van de 14de eeuw rederijderskamers of gildekens, verenigen van burgers die zich wijdden aan voordracht, poëzie en toneelkunst in de volkstaal. ⁽⁶⁾ Hun benaming geeft tegelijkertijd ook hun organisatievorm aan: zij

(5) Volgens sommige bronnen zou "De Plomblom" opgericht zijn in 1409, wat haar tot een van de oudste rederijderskamers maakt van de lage Landen. Zie COURTEAUX, F. in *LvA XXIII*, 1971, nr. 6, p. 248-249.

(6) H. PLEIJ, *Het literaire leven in de Middeleeuwen*, Leiden, 1988, p. 18-22; 67-98. *Het verhaal van een taal*, ed. Prometheus, Amsterdam, 1993, p. 51-52; 95-97.

waren georganiseerd zoals de gilden. Meestal stonden zij onder leiding van hun meest getalenteerde auteur (factor) die vaak door de stad werd betaald. Zij traden op als plaatselijke feestcomité's, speelden toneel bij allerlei gelegenheden, hielden wedstrijden (in het "Vlaams") intern of met andere kamers (landjuwelen), zorgden voor stoeten bij de ontvangst van hooggeplaatste personen, etc... De Ninoofse rederijders voeren in 1482 een spel op t.g.v. het ondertekenen van de vrede tussen de Franse koning en Maximiliaan van Oostenrijk, in 1500 organiseren zij een reeks voorstellingen t.g.v. de geboorte van Karel V. In 1502 luisteren zij de blijde intreden van Filips de Schone in onze stad op. ⁽⁷⁾ Tussendoor organiseren zij toneelvoorstellingen t.g.v. bijvoorbeeld Vastenavond en vanaf 1502 zijn zij verantwoordelijk voor de

organisatie van de "Ommegang van het H. Kruis" en voor het opvoeren van het traditioneel toneelstuk op de kermisdag. In de 16de eeuw kregen zij van de stad bij wijze van subsidiëring een ton bier of geld voor hun spel. Over de hiërarchische inrichting van de kamer in deze tijd tasten wij bijna volledig in het duister, wel is er sprake van een "prince" en "meesters". ⁽⁸⁾ In 1556 neemt een delegatie van de Ninoofse rederijderskamer deel aan een Refreinfest in Antwerpen. ⁽⁹⁾ De twee toen ingezonden refreinen ⁽¹⁰⁾ werden bewaard, ⁽¹¹⁾ niet op naam van de dichter - die onbekend bleef - wel onder zijn lijfspreuk "La vertu donne racine". Tegelijkertijd wordt de naam van de Ninoofse rederijderskamer vermeld "De Plomblom Nienève", samen met de zinspreuk van de Kamer "Al vloeiende groeiende".

DE GILDE-BROEDERS VAN DE AL VLOEIENDE GROEIENDE NIMPHEA ONDER DE BEHOEDENISSE VAN DE HOOGHWEERDIGE GODTS GROOTMOEDER ANNA BINNEN HET VLAENDERS NIEVE

DE OORLOG MET SPANJE, een van de ellendigste perioden uit de Ninoofse geschiedenis, zorgt er voor dat er tussen 1575 en 1604 geen sprake meer is van de rederijders.

In 1604-1605 wordt opnieuw de "Camer van Retorick" vermeld in de stadsrekeningen: zij krijgt een vergoeding voor een optreden op Vastenavond (voor een recreatiespel) en geeft sindsdien weer jaarlijks 1 of 2 vertoningen. ⁽¹²⁾

Na 1614 worden weer luisterrijke vertoningen gegeven t.g.v. de Ommegang, waaronder een komedie.

De Kamer komt nog voor in de stadsrekeningen van 1618, voor het organiseren van de Ommegang, 1628 voor het opvoeren van een "spel van zinnen" (d.w.z.: een stichtelijk toneelstuk, de bena-

ming heeft hoegenaamd niets met zinnelijkheid, in de huidige betekenis van het woord, te maken), 1632 voor het organiseren van een wedstrijd onder rederijderskamers, (blijkbaar niet onbelangrijk vermits zelfs Sanderus deze wedstrijd vermeldt) 1634 voor het opvoeren van "Jephta", 1636 voor het opvoeren van een tragedie evenals in 1637. In 1644 werd voor het stadhuis een houten toneelpodium opgetrokken op kosten van de stad.

Tot dan toe oefenden de rederijders altijd in de schepenhof, op zolder. De vele repetities en opvoeringen zorgden voor de nodige problemen. In september 1652 vroegen de dekens en de gezworenen van de Kamer toestemming aan de Heer

(7) VANGASSEN H., II, p. 200-206.

(8) VANGASSEN H., II, p. 300-302.

(9) *Refreinen en andere gedichten uit de XVIe eeuw, verzameld en afgeschreven door Jan de Bruyne, uitgegeven door K. RUELENS, Antwerpen, 1879, I, p. 145-148; 200-201, III, p. 133-136.*

A. VAN ELSLANDER in *Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis*, nr. 1-2, p. 134-142.

(10) Een refrein is een lyrische dichtvorm die zeer in trek was bij de Rederijders, het betreft een gedicht van 4 tot 20 strofen, met gemiddeld 15 versregels. Elke strofe eindigt op een keervers, refrein of stok, die het thema van het gedicht weergeeft.

(11) De stok van het eerste gedicht "aldus vant triomphant dit lieff mijn leven hier" (het gaat hier wel om de liefde tot Maria) wordt als die van het tweede "sweirels samblant is als drijfsant: niet sonder Godt" beheerst door religieuze, zelfs mystieke gedachten. Nochtans was het in deze periode eerder het geval dat het protestantisme in dit milieu werd verspreid, net als het gedachtengoed van de Renaissance.

(12) VANGASSEN H., II, p. 401-406.

van Ninove, prins de Vaudemont, om het huis palend aan de schepenhal te mogen gebruiken. Zo hadden de rederijders een huis en de twee zolders van het stadhuis te hunner beschikking. Het huis diende als gildehuis, op de zolders werd een podium opgetrokken. In 1661 kocht de Kamer (op jaarlijkse rente) de twee zolders van de schepenhal en richtte er haar eigen toneelzaal in.

In 1665 krijgt Jan de Corte, deken van "het Gulde van de Heylige Moeder Anna" een vrij grote som geld als onkostenvergoeding voor een toneelopvoering, het drukken van de argumenten (titel en inhoud van een stuk op één blad) en de huur van de kostuums.

Op 8 mei 1673 schenkt broeder Cyprianus Deschamps, van de Orde van de Franciscanen Recollecten en biechtvader van de Penitenten te Ninove, de relikwieën van St. Anna aan de Rederijderskamer.

De kamer noemde zichzelf sinds 1604 al de "Gilde van St. Anna". Dat het nog steeds om de oude "Plomblom" gaat, bewijst de zinsnede die in gebruik blijft "Al Vloeiende Groeiende".

Het was in die tijd ook gebruikelijk dat rederijderskamers zichzelf onder de bescherming van een heilige stelden, heel vaak was dit de Heilige Katharina van Alexandrië (omwille van haar spreekwoordelijke "welsprekendheid"). Waarom in Ninove St. Anna werd gekozen, is niet echt duidelijk.

(13) Zie het schilderij "De Opdracht van Maria" van van Helmont, dat vroeger in de parochiekerk hing, boven het altaar van St. Anna, nu in de gewezen abdijkerk in het zijaltaar ter ere van O.L. Vrouw.

val. De Annisten antwoordden verwijtend en beweerden o.a. dat de Barbaristen, de rivaliserende rederijders van Aalst, stukken beter waren dan de Katharinisten, wat bij Caudron volgend vers uitlokte:

*Ninov ! boerig lomp gebroedsel,
uyt wat inval, last en voedsel,
gij der zee-dauw Rosmarijn
borstelt hooger in den schijn
als d'hoogdravende Laurieren !
Stinckers ! ...*

Op het ogenblik dat de Gilde de relikwieën van haar beschermheilige kreeg, werd zij tegelijkertijd rederijderskamer en geestelijke broederschap. De Gilde kreeg een eigen altaar in de parochiekerk ⁽¹³⁾, waar de relikwieën van St. Anna werden bewaard en tentoongesteld, zij stond in voor plechtige uitvaarten van de leden en omhalingen voor de Tafel der Armen. (Na de verzorging van de uitvaart van een van haar leden, kreeg de Gilde als beloning wel een ton bier.)

De invallen van de Fransen op het einde van de 17de eeuw maken het de rederijders zeer moeilijk. De stad heeft moeite om hun betoelaging uit te betalen, in hun lokaal en in hun gildehuis logeren soldaten. Tussendoor worden in de mate van het mogelijke toch nog toneelstukken opgevoerd.

In 1697 wordt opnieuw een groots geestelijk spel opgevoerd: "Het Spel van het H. Kruis", er wordt een enorme toelage betaald door de stad: voor het kappen van bomen, het verzagen ervan en het optrekken van een podium ermee, het schilderen van de decors, het maken van kostuums, het drukken van de "argumenten", als loon voor de "trompetters" en voor de tonnen bier voor de acteurs. Boegbeeld van de Gilde in die tijd was Dr. Benedictus Speeckaert, een inwijkeling, die hier sinds 1690 dokter der armen was. Hij won in 1700 de eerste prijs in een wedstrijd uitgeschreven door de Drie Sanctinen te Brugge.

In 1708-1709 huurt de stad de St. Annakamer om er opnieuw soldaten in te logeren.

OPSPLITSING EN ONDERGANG VAN DE GILDE VAN ST. ANNA

ENKELE JAREN LATER worden de zolders van de Schepenhal en het gildehuis opnieuw gebruikt, af en toe zijn er ook vertoningen in openlucht, getuige de vermelding in de stadsrekening van 1714, samen met de onkostennota voor het herstel van het podium ⁽¹⁴⁾.

In 1723 wordt de 50 ste verjaardag van het krijgen van de relikwieën van St. Anna plechtig gevierd in de parochiekerk. In hetzelfde jaar gebruikt de stad het hout van het toneelpodium van de gilde voor het bouwen van een wachthuisje voor het stadsgarnizoen. In 1726 krijgen de gildebroeders een toelage om een nieuw toneel op te trekken. In 1728 wordt een (gesubsidieerde) komedie opgevoerd t.g.v. de kermis (toelagen werden alleen toegekend als er ook effectief gespeeld was). In 1732 werd een kerstspel betoelaagd, in 1737 een spel t.g.v. de Vasten. In 1749 logeren opnieuw soldaten in het gildehuis.

In 1756 zorgt de gilde in de parochiekerk voor muziek t.g.v. van de feestdag van de kerkwijding. In 1763 krijgt men een grote stadstoelage om het vervallen podium te herstellen, ook zijn er weer spelen t.g.v. de feestdag van de kerkwijding.

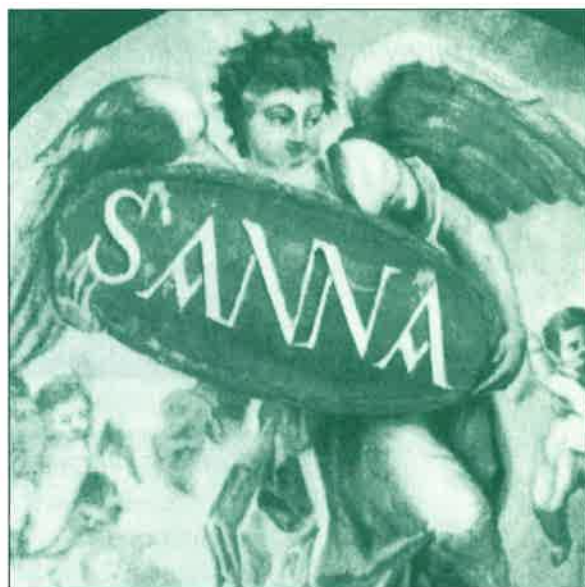
Ondertussen zit het gildehuis a.h.w. geprangd tussen de schepenhal en de stadskazernes. In 1784 voldoet de zolder van de schepenhal blijkbaar niet meer en pachten de gildebroeders de kazernes voor 3 jaar.

Op 8 april 1786 schaft Jozef II bij edict alle broederschappen af. Vermits de

Ninoofse Gilde van oorsprong niet enkel een geestelijke broederschap is, maar ook een rederijderskamer, hoopt zij op die manier te kunnen voortbestaan. Op 15 juli 1786 moet de Gilde die stukken overmaken waaruit blijkt dat de Kamer onafhankelijk van de Gilde kan functioneren ⁽¹⁵⁾.

Dank zij deze stukken zijn wij ook zeer goed ingelicht over de structuur van de Gilde op dat ogenblik, bestaande uit negen hoofdmannen waaronder een prins, een deken en een onderdeken, verder een baljuw, een schrijver, een knaap en de gewone leden (confreers). Het schepencollege adviseert het voorstel van de gildebroeders negatief, vermeldt zelfs dat de Gilde nutteloos en schadelijk is ⁽¹⁶⁾ en dat de aan hen toegekende toelagen beter zouden worden gegeven aan de armen.

De Oostenrijkse Privé-Raad laat inderdaad de toelage schrappen. De stadskazerne wordt toegewezen aan de brandweer. Deze handelingen, samen met het verdringen van het Vlaams door het Frans tijdens het Oostenrijks en het Frans bewind zorgden ervoor dat de rederijders (voorlopig) verdwenen.

(14) VANGASSEN H., II, p. 557-563.

(15) VANGASSEN H. in *LvA*, IX, 1957, nr. 2, p. 63-66.

(16) De Gildebroeders zouden, behoren tot de laagste klasse van de bevolking, hun toneelstukken zouden grotesk zijn, de broeders luiertikken en dronkaards (het spreekwoord "Rederijders, Kannekijzers" dateert nochtans uit de 17de eeuw).

GROOTES E.K., *Het literaire leven in de 17de eeuw*, Leiden, 1984, p. 14-16; 54-62.

DE WITTE WATERBLOEM

IN DE TWEEDE HELFT van de 19de eeuw, herleefden op de meeste plaatsen de oude rederijderskamers. Vaak waren de stichters Oranjisten of liberalen, van die ene generatie die tijdens de Hollandse bezetting, net voor de Belgische onafhankelijkheid, in het Nederlands was opgevoed.⁽¹⁷⁾

Dit was ook het geval in Ninove. De "Witte Waterbloem" werd opgericht, als "Kamer van rhetorica", van liberale signatuur. Als embleem werd een witte waterlelie gekozen, als kenspreuk "Al Vloeiende Groeiende".

(17) MATHIJSEN M., *Het literaire leven in de 19de eeuw*, Leiden, 1987, p. 53-54.

Van de stukken die werden opgevoerd, allen in het Nederlands, dateert het laatste en meest opmerkelijke uit de jaren '50 van deze eeuw: "Paradijsvogels" van G. Martens.

HERINNERINGEN AAN DE REDERIJERS

VAN DE "PLOMBLOM NIENEVE" zijn, voor zoveel wij weten geen materiële resten bewaard.

Van de Gilde van St. Anna berusten de emblemen van het vaandel en de vaandeldop in stadsbezit.

De emblemen van het vaandel, (17de eeuw) werden in latere tijden omgevormd tot een dubbelzijdig schilderij. Het doek bevat aan de ene zijde een voorstelling van Maria, met haar ouders Joachim en Anna en een zwevende engel, aan de andere zijde een vlucht engelen waarvan één een medaillon met het opschrift "St. Anna" draagt, onder de engelen, op een waterplas drijven witte waterlelies met daarover de aloude spreuk "Al Vloeiende Groeiende". De koperen top van het vaandel werd verwerkt in de vorm van de letters S(ancta) A(nna).

Materiële overblijfselen zoals foto's en

tekstboekjes van de Witte Waterbloem zijn legio in Ninove. Een opmerkelijk overblijfsel is het 19de eeuws blazoën, geschilderd op doek, in ruitvorm, voorstellend twee leeuwen die een schild vasthouden met daarop witte waterlelies en onderaan het geheel de spreuk "Al Vloeiende Groeiende".

De medaillons van het vaandel van St. Anna werden recentelijk gerestaureerd door Hendrik Van den Bossche, directeur van de Tekenacademie van Liedekerke en restaurateur. Na de restauratie werden de medaillons geïntegreerd in een nieuw, linnen vaandel en volledig nieuw ingekaderd. Het geheel wordt opgehangen in de foyer van het Cultureel Centrum als blijvende herinnering aan de rederijders, naderhand zal het gerestaureerd embleem van de "Witte Waterbloem" eveneens in de foyer worden opgehangen.

Boven: Koperen kop van de vaandelstok van de gilde met de voorletters van de Patronen.

"CULTUREEL CENTRUM DE PLOMBLOM"

ALS NAAM voor het nieuwe Cultureel Centrum van Ninove werd door het College van Burgemeester en Schepenen gekozen voor "De Plomblo", verwijzend naar de naam van de oudste rederijkerskamer.

Met "Plomblo" bedoelde onze voorouders de *Nymphaea Alba* of de witte waterlelie, die samen met de gele plomp of *Nyphar Lutea* de enige variëteit vormt van deze exotische plantenfamilie die in Nederland en België courant voorkomt. Deze benaming heeft ook geleid tot de creatie van een apart logo: ⁽¹⁸⁾ een waterlelie, waaruit een korenaar oprijst.

Met deze korenaar wordt verwezen naar de benaming "De Waag" die in de volksmond bewaard bleef voor het oude politiekantoor op de Graanmarkt, dat werd afgebroken bij het begin van de werkzaamheden aan het terrein van het Cultureel Centrum. Voor het politiekantoor lag op dezelfde plaats het café "De Waag" dat in zijn naam verwees naar het

openbaar weeghuis, de hal waar de officiële maten en gewichten voor het wegen van waren werd bewaard. Voor Ninove betrof het grotendeels het wegen van het graan, vermits de stad tussen de 15de en de 18de eeuw de grootste graanmarkt van de streek had. Op nauwelijks enkele meters van elkaar lagen de geestelijke (het gildehuis van de rederijders), de economische (de waag) en de politieke (schepenhuis) rijkdom van de stad. Deze drie factoren bleven onlosmakelijk met elkaar verbonden: in tijden van voorspoed, als de graanhandel bloeide, subsidieerde de stad gul de opvoeringen van de rederijders, in moeilijke tijden werden de toelagen ingetrokken en was ook vaak de graanhandel onmogelijk. Binnen het logo van het Cultureel Centrum werden beide pijlers van het Ninoofs verleden verenigd. De keuze was moeilijk maar uiteindelijk werd voor de naam de voorkeur gegeven aan het culturele...

(18) Een ontwerp van Lieven Vandenberghe.

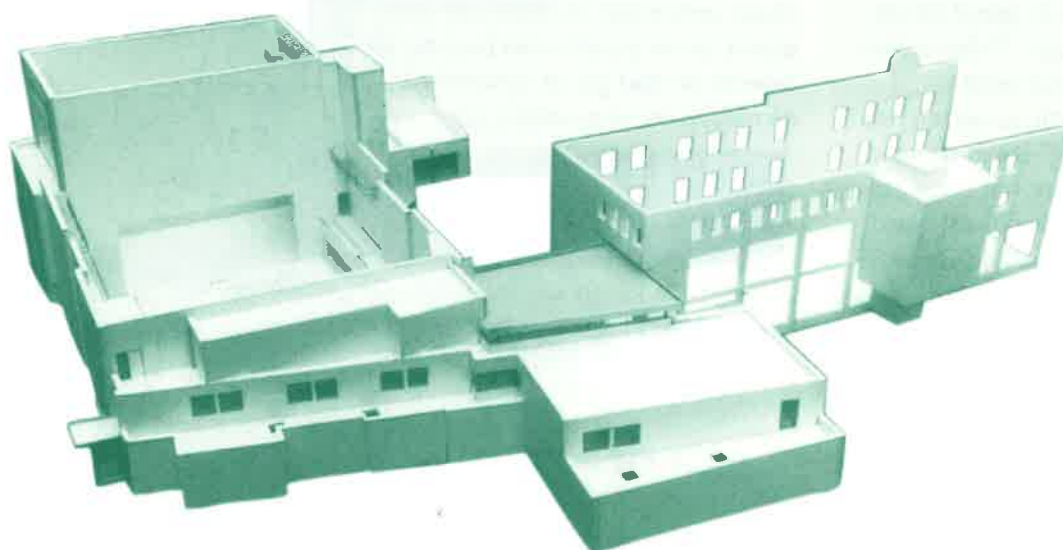
Cultureel Centrum

DE PLOMBLOM

Ninove

Historiek van het bouwdossier van het Cultureel Centrum "De Plomblom"

*Maquette van
het Cultureel Centrum.*

EEN KWART EEUW geleden, op 21 januari 1969, keurde de Ninoofse Gemeenteraad een principiële beslissing goed tot het realiseren van een "bestendig ontmoetingscentrum voor verschillende takken en uitingsvormen van het culturele werk". Men liet een behoeftenstudie maken en in 1972 werd besloten het cultureel centrum op te richten aan het einde van de Graanmarkt, achter de Twijndersweg. Twee jaar later werden de krachtlijnen van het te maken ontwerp vastgelegd.

In 1977, wanneer Ninove fusioneert met de 11 omliggende gemeenten, wordt het opzet opnieuw bekeken en het volgende

jaar keurt de gemeenteraad een groot project goed, dat een ruime zaal omvat, de bibliotheek en de administratie van de dienst Cultuur. Hetzelfde jaar nog werden de plannen, de lastenboeken en de raming ten bedrage van 88.582.716 fr. (BTW incl.) goedgekeurd. Af te sluiten leningen voor de aanleg van het BPA cultureel centrum en voor de verwerving van onroerende goederen, brachten de geraamde kostprijs van het project op meer dan 100 miljoen.

Na het aantreden van een nieuwe bewindsploeg, in 1982, werd van dit grootse plan afgestapt. De noden van de deelgemeenten poogde men te lenigen

door oud-gemeentehuizen en -scholen te renoveren en om te vormen tot buurt-huizen. Na de in gebruikname van het nieuw stadhuis, op de Centrumlaan, werden de diensten Cultuur, Sociale Zaken, Informatie en Toerisme ondergebracht in het oud-stadhuis, waar eveneens tentoonstellingsruimten werden ingericht. De uitbouw van een volwaardige culturele infrastructuur bleef echter onontbeerlijk, vooral de nood aan een polyvalente zaal was meer dan groot.

Op 18 oktober 1984 werd het principe tot het oprichten van een polyvalente zaal goedgekeurd. Er werd afgeweken van de oorspronkelijke inplantingsplaats - achteraan de Graanmarkt, naast de Koepoort - wegens de voorwaarden die "Monumenten en Landschappen" zou opleggen en de kostprijs van de eertijds geplande onteigeningen (tot in de Nederwijk) voor de verwezenlijking van dit concept. Als nieuwe inplantingsplaats werd gekozen voor de Onderwijslaan, gezien de bereikbaarheid en de financiële voordelen. De scholengemeenschap van het Instituut der HH. Harten zag zich nu wel beknot in haar uitbreidingsmogelijkheden, het Schepencollege kon begrip opbrengen voor deze situatie en er werd uitgekeken naar een alternatief, in de directe omgeving. Op 5 december 1985 keurde de Gemeenteraad als nieuwe inplantingsplaats voor de polyvalente zaal het gebied aan de Centrumlaan gelegen tussen de Vuurkruisers- en de Kaardeloodstraat, goed. De stad was daar eigenaar van een groot perceel en bovendien leek het project perfect te passen binnen het BPA Polderkwartier. Dadelijk werd een "Sociaal-culturele nota ter voorbereiding van de uitbouw van een cultureel centrum" opgesteld. De behoeftenstudie uitgewerkt aan de RUG, in 1970 leek niet meer bruikbaar...

Op 9 april 1987 keurde de Gemeenteraad het bouwprogramma goed. Dit bestond uit een cultureel centrum met verspreide accommodatie t.t.z.: een aantal voorzieningen in de deelgemeenten, onder de vorm van buurthui-

zen, de afbraak en nieuwbouw van de POB, een ruime polyvalente zaal in het centrum, gekoppeld aan het oud-stadhuis. De kosten voor de nieuwbouw werden geraamd op 63.870.000 fr.

Op dat ogenblik krijgt de stad een uniek aanbod: de aankoop van de "Sigtay". Deze vroegere fabrieksgebouwen, gelegen tussen de Graanmarkt, het Oudstrijdersplein en de Despauteerstraat, waren oorspronkelijk eigendom van de familie Stichelmans, die hier tot in 1929 een garenfabriek "La Ninovite" hadden. De eigendom bestond uit een 19de eeuws herenhuis en een even oud fabrieksgebouw, achter de woning, ten noorden van de grote tuin. In de dertiger jaren startte dezelfde familie een lampenfabriek: het woonhuis werd omgebouwd tot kantoren en er werd een industriegebouw in betonskelet en baksteenvulling opgetrokken in de tuin (1936). De "Sigtay" werd in de tweede helft van de jaren '60 overgenomen door "Philips". In 1970 - toen het stadsbestuur dit als mogelijke inplantingsplaats gezien had voor het nieuw stadhuis - wilde Philips verkopen. Vraagprijs was 12.500.000 fr., de 3.000.000 fr. voor de volledige afbraak wilde men er uiteindelijk wel aftrekken. De stad eiste in ruil voor de aankoop dat Philips een nieuwe fabriek optrok in het industriepark. Dit werd geweigerd en de aankoop ging niet door.

In 1983 werd nogmaals onderhandeld met Philips, de vraagprijs, 11.000.000 fr. was echter onaanvaardbaar. In 1985 verkocht Philips - intussen een multinational - al zijn niet meer bruikbare gebouwen, overal ter wereld, aan gelijk welke prijs. De Sigtay werd voor een kleine 5 miljoen verkocht aan een particulier die het aan het stadsbestuur wenste te verkopen, omdat de bouw van een flatgebouw op die plaats negatief was geadviseerd door stedenbouw om reden dat de privacy van de omliggende woningen in het gedrang werd gebracht.

De Sigtay - ondertussen een rotte plek in het stadscentrum - werd midden 1987 aangekocht door het stadsbestuur voor de som van 7.750.000 fr. Eindelijk was een centrale inplantingsplaats voor het

cultureel centrum gevonden: de verbinding met het oud-stadhuis was logisch, het skelet van de Sigtay zou de bibliotheek herbergen in de ruimte tussen de Sigtay en het oud-stadhuis zou de polyvalente zaal worden ingepast.

Op 15 september 1987 werden als ontwerpers voor het complex aangesteld: het projectbureau Signa (arch. Bert Lambrechts) en het studiebureau Liernan-Van Den Houwe (ir. Cyriel Van den Houwe). In de Gemeenteraad van 26 mei 1988 werd het voorontwerp van de gebouwen voor culturele infrastructuur goedgekeurd. De prijs werd geraamd om 169.096.216 fr. Het duurt tot 14 augustus 1989 eer de gouverneur deze beslissing goedkeurt. De commissie van Advies inzake Nederlandstalige Culturele Centra adviseert het voorontwerp negatief. Het ontwerp voorzag een zaal voor 800 man, ook het inrichten van een winkelcentrum met poortgebouw, waarbinnen een apart polyvalent zaaltje geïntegreerd werd. Voor de financiering ziet het er ondertussen ook niet zo goed uit: blijkt dat er een ontwerp-decreet klaar ligt waarbij de bestaande subsidiëring voor de bouw van gebouwen voor culturele infrastructuur zou worden afgeschaft en worden vervangen door een globaal investeringsfonds.

Met het aantreden van een nieuw stadsbestuur wordt het project in de contouren behouden doch is de benadering verschillend. Er wordt beslist de zaal te herleiden tot een capaciteit van ~ 500 man, er wordt privé-initiatief opgezocht voor het winkelcentrum en bevrijd van allerlei normen (van tal van bijkomende infrastructuur) wordt het accent gelegd op een goed functionerende zaal. Het begrip polyvalentie (zaal) wordt behouden, doch meer begrepen binnen de diverse mogelijkheden van de culturele sector (en dus niet meer zozeer in functie van bals, handelsbeurzen, etc. ...). De dossiers bibliotheek en zaal worden van elkaar gescheiden. Dank zij de steun uit diverse hoeken kan immers nog steeds gerekend worden op een (minder uitgebreide) subsidiëring

voor de bibliotheek, en de klassieke procedures hiervoor dienen gehandhaafd te worden.

Voor de polyvalente zaal wordt beroep gedaan op onroerende leasing, samen met het Gemeentekrediet. Hierdoor wordt de financiële instelling officieel opdrachtgever voor de bouw (waardoor alle klassieke administratieve remmingen eigen aan een beslissing van de gemeente worden vermeden), doch in werkelijkheid ligt het beslissingsrecht bij de gemeente. De stadseigendom gelegen aan de Graanmarkt kan effectief aan een particuliere promotor worden verkocht. Door combinatie van het inzicht in de grote commerciële toekomstwaarde van de betrokken zone van de kandidaat-koper enerzijds en anderzijds de strenge eisen die wettelijk rusten op de gemeente wanneer zij haar gronden onderhands van de hand wil doen, wordt het perceel aan zeer gunstige voorwaarden verkocht. Volgens een afgelijnd bouwplan, voorafgaandelijk goedgekeurd door de Gemeenteraad, wordt dit een financieel zeer gunstige operatie, bovendien met als meerwaarde dat het kleine (Griekse) openluchttheatertje door de koper zou gekocht worden (eveneens waardevol voor betrokkene als publiekstrekker voor de commerciële zone).

En dan komt er schot in de zaak: een reeds eerder uitgevoerd bodemonderzoek heeft heel wat betonnen massieven aan de oppervlakte gebracht, die moeten worden verwijderd, alvorens met de ruwbouw kan worden begonnen. Langs de kant van de Graanmarkt wordt "De Waag" afgebroken. Op deze plek bevond zich tijdens het Ancien Régime de stadskazerne, van bij haar oprichting in 1796 tot in 1865 was hier de Ninoofse brigade van de Nationale Gendarmerie ondergebracht. Nadien werd het een herberg met een klein theaterzaaltje, uiteindelijk opnieuw stadseigendom en onderkomen van de brandweer en de politie.

Het grootste gedeelte van het werk geschiedt achter de schermen van de Gemeenteraad. In gezelschap van een

algemene ontwerper, een specialist inzake techniek en architecten van het Gemeentekrediet, worden tal van culturele centra afgereisd om te leren van daar opgedane ervaringen, begane fouten te vermijden en om te proberen het toekomstig project hierdoor een meerwaarde te bezorgen.

Op 7 mei 1992 werden de aanbestedingsbedragen van de loten ruwbouw, electriciteit, verwarming en sanitair goedgekeurd, allen samen voor 69.957.760 fr. (BTW excl.). Een jaar nadien werden bijgebouwen, die men eerst niet wou renoveren, toch opgenomen binnen het complex: zij moesten de hoogspanningskabine, de tellers voor gas, electriciteit en water en een werkplaats voor de technici herbergen. Deze uitbreiding werd geraamd op 4.943.700 fr. (BTW incl.).

Op 17 juni 1993 worden de aanbestedingsbedragen van de loten electro-akoestiek, toneeluitrusting en lichttechniek goedgekeurd, het totaalbedrag is 23.649.652 fr. (BTW incl.).

Was de uitvoering van de eerste loten zonder noemenswaardige problemen verlopen, dan kan dit niet gezegd worden van de tweede fase. Dezelfde bekommernis die in 1991 al had geleid tot een keuze voor een duurdere zaal, met toneeltoren, dook nu weer op. De volledige toekomst van het C.C. hangt inderdaad samen met de uitrusting: een toneeltoren leidt tot ongeziene mogelijkheden m.b.t. decoropbouw (en is voor vele artiesten en groepen een conditio sine qua non), maar waartoe leiden deze indien het geluid en de belichting niet navenant is? De stad beslist tevens ruim vóór de openstelling van het gebouw om een theatertechniker aan te stellen die in andere centra stage loopt. Bestaande lastenboeken worden onder de loupe genomen en vertrekkend van een zeer kritische opstelling (met alle spanningen van dien) herwerkt en verfijnd. Elk onderdeel wordt besproken en herbesproken. Zo bijvoorbeeld voor de toneelbruggen, waaraan weken dossierstudie worden gewijd. Hetzelfde geldt voor de belichtingsmogelijkheden, waardoor een con-

cept groeit met uitzonderlijke toekomst-mogelijkheden. De zaal werd uiteindelijk uitgerust met 3 zaalbruggen, 1 portaalbrug, 24 trekken...

Ondertussen blijft men zich ook zorgen maken over de akoestiek van de zaal: met mechanische middelen blijkt het onmogelijk een zaal de geschikte akoestiek mee te geven zowel voor toneel als voor muziek. Dit heeft te maken met de nagalmtijd die bij het gesproken woord liefst kort is, doch langer voor muziek, met extremen zoals bijvoorbeeld de "kathedraalgalm" voor orgel. De akoestische inrichting van de meeste bestaande schouwburgen is dan ook niet polyvalent. Hoewel inspiratie niet per se boven de Moerdijk te vinden is, was het hier wel het geval. Op suggestie van de ontwerper van het Gemeentekrediet werd een bezoek gebracht aan twee schouwburgen in Nederland, die beiden uitgerust waren met een computergestuurd akoestisch systeem. In samenspraak met de ontwerpers werd uiteindelijk gekozen voor dergelijk digitaal akoestisch systeem, waardoor de schouwburg qua akoestiek perfect geschikt werd voor toneel en muziek. Deze keuze zorgde weliswaar voor een meerkost van om en bij de 4.000.000 fr., maar vormt de akoestiek (samen met de belichting) niet de essentie waaraan een schouwburg dient te voldoen?

In maart '94 werden de laatste loten gegund: binnenafterwerking, zaalmeubilering, inbraakbeveiliging, telefonie en buitenaanleg. De zaal werd uitgerust met een uitschuifbare tribune, een zitkuil die - afgedekt - kan dienen als bijkomend of klein podium, er kwam automatische gas- en branddetectie. Bij de buitenaanleg werd langs de kant van het Oudstrijdersplein een lovertheater voorzien, uitgerust met de nodige aansluitingspunten voor geluid en belichting die een openluchtspektakel toelaten.

Parallel met het Cultureel Centrum - in werkelijkheid ermee vervlochten - rijst de bibliotheek op uit haar (bouw)skelet. De infrastructuur ervan ontwikkelt zich in

dezelfde lijn. Een "overbruggend" leeszaaltje met uitzicht op de Koepoort, een klein polyvalent zaaltje (voor 100 man), een leescafé rechtover de cafetaria, de liederlijke bezoekers ervan steeds herinnerend aan wat geestrijke drank echt betekent, binnenin het gebouw een kunstzinnige afwerking, die later nog zal ontdekt worden.

Langs de hoofdingang, op de hoek tussen het gebied van de vroegere "Waag" - nu een appartementsgebouw opgericht op de door de stad verkochte grond - en de toegang tot het complex langs de Despauteerstraat, wordt een "Grieks theater" aangelegd, rond een fontein die - dichtgelegd - kan fungeren als podium, eveneens voorzien van de nodige aansluitingspunten voor licht en geluid.

Het kan niet ontkend worden dat de realisatie uiteindelijk een vrij hoog prijskaartje kent (excl. BTW 140.000.000 fr.). Het is echter een investering, d.w.z. dat geld gebruikt werd om iets op te zetten dat rendeert voor de ganse bevolking. Dit rendement drukt zich niet alleen materieel uit, door de verhoogde aantrekkingskracht van de stad met alle gunstige

gevolgen van dien voor tewerkstelling en middenstand, maar het cultureel centrum kan er ook toe bijdragen dat het zelfbewustzijn van de Ninovieters wordt versterkt en kan vooral tot geestelijke rijkdom leiden door een aantrekkelijk platform te bieden voor de organisatie van alle mogelijke expressievormen van cultuur en menselijke geest. Even uniek voor onze stad is de uitzonderlijke omgeving die het ganse complex omringt: een ware Tuin van Eden voor wie besef heeft van wat het leven te bieden heeft.

Met de benaming "De Plomblom" heeft de stad de hand willen reiken aan haar voorvaderlijke rederijders. Zij toonden hun "taalvaardigheid" op de zolder van de voormalige schepenhuis (t.t.z. waar nu het oud-stadhuis staat). Het hedendaags talent zal zich kunnen manifesteren binnen een ruimer complex.

Een fijne neus met goede ogen zal er trouwens kunnen vaststellen dat hij een panoramisch zicht heeft over de belangrijkste monumenten van Ninove. Geconfronteerd met haar verleden, zal hij hopelijk beseffen dat hij er vertoeft in haar hart en ziel en dat zij een enorme toekomstwaarde in zich heeft..

Architectuur & infrastructuur

REEDS OP 15 MEI 1987

kregen architect Bert Lambrechts (Projectbureau Signa) en ingenieur Cyriel van den Houwe (Studiebureau Lierman -Van den Houwe) van het Ninoofse Schepencollege de opdracht tot het ontwerpen van een cultureel centrum.

Van de vervallen gebouwen van de Sigtay werd het karkas behouden, de daaraan palende nieuwbouw van het cultureel centrum werd een knap staaltje van integratie-architectuur.

Achter de sobere constructie, een combinatie van vierkant en rechthoek, gebouwd in betonsteen en gedeeltelijk bedekt met witte platen kan de filosofie van de befaamde architect Rietveld worden gezocht: eenvoud en efficiëntie.

Het complex wordt langs vier zijden toegankelijk. De hoofdingang situeert zich op de Graanmarkt, via een doorgang tussen de winkelruimten en appartementen die momenteel in aanbouw zijn, de tweede grote ingang is deze langs de Despauteerstraat, met zicht op

Liggingsplan van het Cultureel Centrum

de Koepoort. Ook langs het Oudstrijdersplein is er een ingang die tevens als doorsteek bedoeld is naar de Despauteerstraat en de Graanmarkt; op die manier kan elkeen even door de foyer van het C.C. wandelen en wordt de eventuele drempelvrees overwonnen. In latere instantie komt er nog een doorgang achter het Oud Stadhuis. Historiek en hedendaagse elementen gaan hand in hand bij De Plomblom en dit niet alleen in de naamgeving: bij het binnenkomen in de foyer heeft men links zicht op het torentje van het Oud Stadhuis en rechts op de overheellende toren van de abdijkerk. Beide torens werden ontworpen door architect Louis Roelandt.

Voor de architectuurliefhebber valt er nog meer te rapen in De Plomblom: in het achterste gedeelte, ingericht als werkterrein voor de technici van het C.C., werden de bogen bewaard van de vroegere ramen van de Sigta-gebouwen. De aangepaste sfeerverlichting doet onmiddellijk denken aan een Romeins amfitheater. De ingang langs de Graanmarkt wordt gevormd door een triomfboog en voor het C.C. komt een

(pseudo) Grieks openluchttheater met fontein. Aan de andere zijde van De Plomblom, kant Oudstrijdersplein, zal een 'lovertheater' worden aangelegd. Deze openluchttheaters zijn voorzien van elektriciteitsaansluiting. Als het weer nu ook nog meewil leent de intimistische sfeer en accommodatie zich uitstekend voor spektakels in openlucht, denk aan voordracht, toneel, aperitiefconcert...

SCHOUWBURG

*Rechts:
De eerste werken.*

*Onder:
De ruwbouw in verdere staat.*

DE 'PLOMBLOM' beschikt over een uniek uitgeruste schouwburgzaal, met uitstekende technische mogelijkheden. De capaciteit, 537 zitplaatsen -waarvan 80 in een zitkuil, 292 op een tribune en de rest op het balkon- werd bewust zo groot gemaakt om de toegangsprijzen betaalbaar te houden wanneer grote en dure namen op de affiche worden geplaatst. De zetels werden gemonteerd op een telescopische tribune die volledig kan worden ingeschoven onder het balkon om op die manier een 'lege' zaal te bekomen waarin ook concerten kunnen worden gegeven voor een staand publiek. Op deze manier leent de zaal zich ook uitstekend voor bv modeshows, waarbij dan stoelen en tafels kunnen worden geplaatst en een podium kan worden gebouwd - ook in de zaal- naargelang de wensen van de organisatoren.

In plaats van over een verhoogd podium, beschikt de zaal over een zitkuil. Hierin werden de eerste rijen zetels geplaatst, zodanig dat een indruk van een podium wordt gewekt bij het publiek. Bijkomend voordeel hiervan is dat deze zitkuil ook kan worden afgedekt, waardoor de scène, die 20m x 14m meet een stuk groter wordt. De grote scène kan op haar beurt worden afgesloten zodanig dat de zitkuil dan dienst doet als kleine scène in een kleinere zaal. Bijkomende bruggen in de zaal zorgen ervoor dat de belichting, zowel van de grote als de kleine scène

nooit een probleem kan zijn. De twee zaalbruggen maken dat de schijnwerpers op een veilige en efficiënte manier kunnen worden bediend en van kleur gewisseld. Beide zaalbruggen zijn bereikbaar vanuit de regiekamer d.m.v. een verbindingsbrug. Op het podium bevindt zich de frontaalbrug, die de mogelijkheid biedt om de scène te belichten op een volkomen professionele wijze. Naast dit alles is er nog de laadbrug op 12 m. van waar, met gewichten, de decortrekken in evenwicht worden gehouden. De toneeltoren heeft een hoogte van 15 m. Dit betekent dat decors kunnen worden gebruikt tot een hoogte van ≈ 6 m. Zij worden omhooggetrokken aan een van de 19 manuele trekken die boven de scène voorzien zijn, waardoor zeer snel van decor kan worden gewisseld. Een gebruiksvriendelijk aspect van de zaal uit zich in de mogelijkheid om langs buiten met een vrachtwagen tot tegen een poort bij het podium te rijden, wat de afstand en tijd voor laden en lossen tot een minimum beperkt. De belichting kan manueel of via de lichtcomputer worden geregeld, naast de handbediende decortrekken zijn er ook 5 elektrische lichttrekken. Deze accommodatie wordt later uitgebreid met projectie-apparatuur, 35 mm en/of video zodat de zaal tot een volwaardige bioscoop kan worden omgetoerd.

De akoestiek wordt geregeld door een computergestuurd akoestisch systeem - afkomstig uit Nederland - waardoor de zaal zowel voor spraak als voor muziek geschikt is. Het geluid wordt 'gecapteerd' en opnieuw verspreid via 52 kleine luidsprekers. Wenst men een klank te bekomen zoals in een kathedraal, dan wordt de nagalmtijd langer gemaakt, voor een geluid zonder enige nagalm kan de klank 'droog' worden gehouden. Hetzelfde geluidssysteem wordt gebruikt in de Bourla-schouwburg in Antwerpen, de schouwburg van Breda, en in de openingsperiode van De Plomblom wordt dit systeem door de firma geïnstalleerd in Hong Kong.

*Boven:
Binnenzicht eerste verdieping
foyer.*

*Links: Het stadhuis weerspiegeld in een venster van het
Cultureel Centrum.*

Achter de scène zijn vier loges gebouwd samen met uitgebreide sanitaire voorzieningen.

1 VIP-loge is voorbehouden voor de 'ster(ren)' van dienst. Aan het eind van de gang, in de groepsloge, kan een ruime groep repeteren of gewoon verpozen in afwachting van het nakende optreden.

TENTOONSTELLINGS- RUIMTE

DE RUIMTE in en rond de foyer kan worden benut voor tentoonstellingen. Op het gelijkvloers is er een muur van 20m x 4 m, op de eerste verdieping is er tentoonstellingsruimte voor kleinere werken. De accommodatie voor tentoonstellingen

kan worden uitgebreid met losse panelen, kasten enz. Verder vindt men, net naast de inkom, de expo-wand waarop zeer grote werken kunnen worden tentoongesteld.

PROGRAMMATIE

EEN CULTUREEL CENTRUM heeft verschillende taken: het dient in de **eigen programmatie** te voorzien in activiteiten voor alle lagen en leeftijden van de bevolking. Daarvoor wordt in het 'culturele seizoen' d.i. van september tot mei, een volledige programmatie verzorgd met podiumkunsten, muziek, lezingen, theater, tentoonstelling enz. Deze programmatie wordt samengesteld door de cultuurfunctionaris(sen) in samenspraak met de Raad van Bestuur. Daarnaast is er de **externe programmatie**

die o.m. een receptieve functie inhoudt bestaande uit de begeleiding van organisatoren (i.c. verenigingen) van externe evenementen.

Tot slot: een C.C. leent zich uitstekend voor de organisatie van allerlei evenementen: niet alleen omdat de praktische accommodatie en uitrusting enorm veel mogelijkheden bieden, maar des te meer omdat het een neutraal statuut heeft en op die manier over partijpolitieke grenzen, drukkingsgroepen en maatschappelijke verzuiling heen elkeen kan aanspreken.

CULTUREEL CENTRUM

Opdrachtgever
Bouwheer
Ontwerpers

Stadsbestuur Ninove
Gemeentekrediet van België
Projectbureau Signa NV -
Brussel
Studiebureau Lierman - Van
den Houwe

Speciale technieken

Groep Varendonck - Gent
Dynamic Engineering -
Heverlee

Aannemers

Uitgraven onder-
grondse massieven
Ruwbouw, afwer-
king, buitenaanleg
Sanitair

De Meuter NV - Ternat

Van Cauter NV - Breendonk
BVBA Sanilo - Lokeren

Electriciteit &
telefonie

Inbraakbeveiliging
CV en verluchting

Mechanische
toneeluitrusting,
electro-akoestiek
en lichttechniek
Akoestiek
Buitenschrijnwerk

Zaalmeubilair
Buitenverlichting

Vander Putten bvba
Geraardsbergen
Electrabel
NV Klimaattechniek -
Wilrijk

NV Sotramon - Brussel
SIAP - 's Hertogenbosch
Turnhoutse Metaalwerken -
Turnhout
Cornet Seating - Neerpelt
Electrabel

Paradijsvogels

VOOR DE OPENING van "De Plomblom" werd door het Schepencollege reeds in april 1993 een beroep gedaan op regisseur Paul Cieters. Zijn grote bekendheid als amateur-regisseur binnen maar ook buiten Groot-Ninove, was aanleiding daartoe. Er werd hem verzocht om met een - voor die gelegenheid gevormde - groep amateur-acteurs het stuk "Paradijsvogels" van G. Martens op te voeren. Deze beslissing werd genomen vanuit een dubbele optiek: enerzijds wilde men het laatste spectaculaire stuk van de "Witte Waterbloem" opnieuw ten tonele voeren, anderzijds wilde men de bevolking duidelijk maken dat het cultureel centrum er staat door hen en voor hen.

Ninove heeft nog zeer weinig amateur-gezelschappen, hoofdzakelijk als gevolg van een te gebrekkige infrastructuur. Door beroep te doen op iemand die in de hele streek gekend is voor zijn regie van verschillende, uiterst succesvolle, massa-toneelstukken, heeft men getracht zo veel mogelijk volk te betrek-

ken bij de opening van het "De Plomblom". Nu blijkt dat men daarin ook ten volle is geslaagd. P. Cieters, regisseur van vele toneelstukken bij de toneelbond "Hand in Hand" te Denderhoutem, in het verleden reeds zeer succesvol met "De Wonderdokter" in openlucht in Pollare en "De Mannen van het Houten Geloof" over de bewogen geschiedenis van het gezellige gehucht Lebeke, heeft zich nu uit de naad gewerkt om met in

*Fragment repetities
Paradijsvogels.*

totaal een 100-tal acteurs en figuranten, (waarvan de overgrote meerderheid uit Groot-Ninove, enkele uit aangrenzende steden en gemeenten, zoals Aalst en Denderhoutem), een onvergetelijke versie van "Paradijsvogels" op de planken te zetten. Zowel de katholieke als de

Provinciale en de stadsscholen verleenden hun medewerking, door het leveren van figuranten, het maken van kostuums, decorbouw..., benodigheden zoals hout, stof, decorstukken etc. werden voor het overgrote deel gratis geleverd door de plaatselijke Middenstand.

EEN LANGE WEG

De geschiedenis slaat soms wegen in met rare kronkels. Tientallen jaren geleden stond de allerlaatste rederijderskamer van Ninove "De Witte Waterbloem" bij haar afscheid op de planken met opvoeringen van "Paradijsvogels". Er zijn nog getuigen vanuit die tijd.

Nu, een halve eeuw later, staan diezelfde "Paradijsvogels" als openingsstuk op het programma van het gloednieuwe Cultureel Centrum van Ninove "De Plomblom", een aloude naam voor en nieuw begrip.

Met meer dan honderd zijn wij aan het werk getogen, langer dan een jaar. Jonge en oudere mensen, allemaal van bij ons, intens in de weer op tientallen repetities maar ook met naald en draad, met hout en verf, met licht en geluid.

Maanden lang waren wij te gast in de buurthuizen van Pollare en van Lieferinge. Nadien konden wij terecht in onze uiteindelijke thuishaven.

Ons podium was daar aanvankelijk een werf met naakte muren. Maar week na week zagert wij "De Plomblom" verder openbloeien. En tegelijk groeide ook ons spel.

Het vergde van ons allemaal niet geringe moed om vol te houden. Maar wij bleven vertrouwen hebben en waren vooral bezielde door het heilig vuur, dat wij nu ook bij onze toeschouwers aan willen steken.

Paul Cieters

Kostuums Paradijsvogels:

(1) Aartsengel Michaël

(2) Alva

(3) Maîtresse van Lucifer

(1)

(2)

(3)

MET HONDERD EEN JAAR AAN HET WERK

ACTEURS

Bolle Verbuyck
Flavie, zijn vrouw
Goeleke, hun dochter
Rietje Rans
Tilde, zijn vrouw
Veerke, zijn zoon
Manse Lappers
De koster
De veldwachter
Een kind
Mentie, timmerman
Wies, barbier
Vroedvrouw
Meter
Stamineegasten

Lucifer
Zijn Maîtresse
Alva
Neger
Bellemans
Burgemeester
Baltie
Oude kokette
Jonge soldaat
Matrozen

Oude dandy
Boerin
Oude actrice
Danseres
Duivels

Willy PROVOST
Diane DE TURCK
Catherine DE BOLLE
Bert VERHOONHOVE
Rosa VERNAILLEN
Bart PARREZ
Lydie D'HAESELEER
Raf BAUTERS
Danny SACK
Evelien VAN DRIESSCHE
Julien KESTEMONT
Norbert DU MONGH
Godelieve WINDENS
Carolien VAN DRIESSCHE
Danny KESTEMONT
Jean-Paul LANGHENDRIES
Jan TORREKENS
Julien ANNAERT
Jacques RUYSKENSVELD
Erik VAN DRIESSCHE
Annick KESTEMONT
Roger ARENTS
Lutgarde DE SMET
Pieter SUNAERT
Tim HAEALTERMAN
Rosa VERNAILLEN
Geert PLETINCKX
Philemon MICHIELS
Luce ABBELOOS
Michel BELLEMANS
Franky DRIESMANS
Dario WYNANT
Albéric DE GREM
Marie-Jeanne MERTENS
Annick KESTEMONT
Karen VERSCHORREN
Steven DE BRACKENIER
Kristof KINA
Frederik RATEAU
Barbara ROELANDT
Michèle VERLEYSEN
Sofie PEETERMANS
Dana LAROY
Elke LAVAIN

Onze-Lieve-Heer
Onze-Lieve-Vrouw
Marietje
Sint-Pieter
Engel Michael
Engel Gabriël
Sint-Niklaas
Nicodemus
Suzanne
Heiligen

Engeltjes

DECOR

Ontwerp
Uitvoering

Decoratie

Meubilair

KOSTUMERING

Ontwerpen en advies

Isabelle OTS
Kathleen TORREKENS
Ingrid VANDEN BERGHE
Sandra VAN DER HAEGEN
Marina DE JONGE
Ilse PETRUS
Sandra VAN DEN HOUWE
Elke VERBEEREN
Saskia BERLENGEE
Joke SCHEERLINCK
Hans VAN LAETHEM
Hilde DE CRAENE
Sophie VAN CRAENENBROECK
Geert BUYL
Dirk D'HERTOGE
Ilse WAYENBERGH
Jan TORREKENS
Julien ANNAERT
Sophie DE STRYCKER
Marleen WETS
Benny DE SAEDELEER
Godelieve VAN DER BRACHT
Kamiel VAN LAETHEM
Griet SEGERS
Kris JACOBS
Annelies DE KEGEL
Ilse VAN DEN HEULE
Jean-Paul PLETINCKX
Dirk VAN KERCKHOVEN
Esther PERMENTIER
Hilde VAN VRECKEM
Steven SUNAERT
Jozef CASSIMONS
Celina DAEM
Filip VAN COTTHEM
Stephanie SUNAERT
Sofie VAN KERCKHOVEN
Shari DE SAEDELEER
Maarten LANGENDRIES
Jasmijn DE KEGEL

Paul CIETERS
Schrijnwerkerij VAN VALCKENBORGH
en personeel - PTI NINOVE
Herman DE TROYER
Bloemen ANNAERT - Appel terre
Brouwerij SLAGHUYLDER

Rit MAES

Uitvoering

Huis BAEYENS - Antwerpen
Instituut HH. HARTEN - Ninove: 4de kleding - verkoop;
5de boetiek - kleding - verkoop;
7de mode en maatconfectie & Afdeling mode en kleding
Godelieve VAN DER BRACHT
Annique KESTEMONT
Karnavalverenigingen TOONTJE en
SKRAMOUILLEKRABBERS
Marc VANDERHOEVEN - Newton - Ninove
Kunstmid Jean-Paul COSIJNS - Pollare
Paul VAN DER DONCK

Stoffen

Rekwisieten

MUZIEK EN GELUID

Samenstelling

Paul en Chris CIETERS
Jeanine SCHAMP
Toon DE SAVOYE
Chris CIETERS

Geluidsregie

BELICHTING

Bert TELAMON
Koen D'HERTOGE

GRIME

Rit MAES
Herman DE TROYER
Rita BRUYLAND
Martine KESTEMONT
Anja CARLIER
Conny DE BLOCK
Danny VERBEEREN
Petra VAN OPDENBOSCH
Hilde NOERENS
Bernadette BOGAERT
Kapsalon "Hairstyle Hilde" Pollare

MACHINISTEN

10 spelers en figuranten

OPGEEFSTER

Nicole BOEYCKENS

TONEELMEESTER

Danny VERBEEREN

REGIE-ASSISTENT

Roger VANDER EYCKEN

REGIE

Paul CIETERS

de plomblom

Graanmarkt 12, 9400 Ninove
054/ 34 10 01

kaarten en reservaties

vanaf 2 mei

Oud Stadhuis

telefonisch:

054 / 33 78 57

openingsuren:

ma, di, wo: 8.30u - 12.00u en 13.30u - 17.00u.

do: 8.30u - 12.00u en 15.00u - 19.00u.

vr: 8.30u - 12.00 u.

za, zo: 14.00u - 17.00u.

Gereserveerde tickets kunnen afgehaald worden op het Oud Stadhuis tijdens de openingsuren of aan de avondkassa, vanaf één uur voor de voorstelling.

Let wel! Gereserveerde tickets moeten een half uur voor het begin van de voorstelling worden afgehaald. Zoniet worden ze vrijgegeven.

administratie

Oud Stadhuis

Oudstrijdersplein 6, 9400 Ninove

tel.: 054 / 33 78 58 of 054 / 33 78 57

fax.: 054 / 32 38 49

Cultureel Centrum

DE PLOMBLOM

Ninove

Hemelrijk 10
9402 Meerbeke
Tel. 054/ 33 25 20
Fax 054/ 32 76 80

abc
DRUKKERIJ

Gemeentekrediet

STAD NINOVE
OPENING
CULTUREEL CENTRUM
DE PLOMBLOM

GRAANMARKT 12

MET OPVOERING VAN

PARADIJSVOGELS

VROLIJK MIRAKELSPEL VAN
GASTON MARTENS
DOOR 60 ENTHOUSIASTE TONEELAMATEURS
UIT NINOVE EN OMGEVING
REGIE : **PAUL CIETERS**

OFFICIELE OPENING
VRIJD. 27 MEI 1994

VERDERE OPVOERINGEN
ZA. 28 EN MA. 30 MEI
ZA. 4 EN ZO. 5 JUNI
TELKENS OM 19.30 u.